

RAPPORT APRIL 2023

SVENSK MJÖKINDUSTRI

separation, bete och kosläpp

Inledning

I mjölkindustrin skiljs nyfödda kalvar ofta från sin mamma efter bara 24 timmar. Den naturliga avvänjningstiden för en kalv är runt 10 månader, men i svensk mjölkindustri placeras kalven i ensambox, kalvhydda eller gruppbox inom bara ett dygn. Där får den sedan hållas i upp till två månader. Kalven föds med ett sugbehov och de kalvar som inte får dia sina mammor suger på allt möjligt: inredning, händer, varandra. Kalvar yngre än sex månader omfattas inte heller av den svenska betesrätten, därför kan kalvar som föds på våren hållas inomhus hela sommaren.

Den svenska betesrätten för kor i mjölkindustrin är i dag dessutom ifrågasatt. Trots att forskningen visar att kor mår bättre när de får beta utomhus, har en studie där 1 500 mjölkkor kommer att hållas inomhus i 18 månader precis fått grönt ljus. Svenska tjurar och kalvar under 6 månader har ingen betesrätt alls.

När korna väl släpps ut på bete görs det inte sällan till ett event med publik, så kallade kosläpp, som kan innebära mycket stress för korna i en redan stressad situation.

Det här vill World Animal Protection Sverige ändra på. Vi vill se både ny lagstiftning och ekonomisk ersättning till mjölkbönderna för att stärka djurens välfärd – och därmed också stärka lantbrukarnas konkurrenskraft som djurvänliga producenter.

Kor i den svenska mjölkindustrin

I Sverige finns över 300 000 kor i mjölkindustrin. Tillsammans producerar de över 2,7 miljoner ton mjölk årligen.

Under större delen av året hålls majoriteten av korna inomhus, utan möjlighet att vara utomhus. Inomhusmiljön skiljer sig från gård till gård, men det vanligaste är att korna går i lösdrift, som innebär att de kan gå runt i lagården.

Men på en tredjedel av alla gårdar är korna bundna, med mycket begränsad rörelsefrihet. Det är inte tillåtet att bygga nya anläggningar där korna är bundna. Men mjölkproduktionen får fortsätta i de lagårdar som redan finns med uppbundna kor.

En svensk ko kan producera stora mängder mjölk, eftersom aveln systematiskt har inriktats mot att föda upp kor som producerar mer mjölk. Mjölkproduktionen medför en stor belastning på kornas juver, som därför är särskilt känsligt för sjukdomar.

För att mjölkproduktionen ska komma i gång krävs att kon föder en kalv. En ung ko, en kviga, föder sin första kalv när hon är cirka två år och föder sedan i genomsnitt en kalv om året, för att i princip ständigt kunna producera mjölk. Tre månader efter kalvning insemineras kon för att föda en ny kalv.

Kalvarna tas som regel från sina mammor inom ett dygn efter födseln, så att korna ska kunna producera mjölk för försäljning så snart som möjligt, ökat smittskydd och för att undvika att det skapas för stark anknytning mellan ko och kalv. Kalvarna placeras i en ensambox eller gruppbox tillsammans med andra kalvar där de utfodras med mjölk eller mjölknäring via en slags nappflaska eller hink. Vissa av kvigkalvarna föds upp för att bli mjölkkor, medan andra kvigkalvar tillsammans med tjurkalvar används i köttproduktion.

En ko kan bli 20–25 år, men de hårda påfrestningarna i mjölkproduktionen gör att en svensk ko i genomsnitt bara är fem år när hon tas ur mjölkproduktion och går till slakt för att bli nötkött. Under 2021 slaktades 128 710 kor i Sverige.

Bete

Kor är typiska flockdjur, vilket innebär att de lever i grupper med sociala strukturer som är viktiga för dem. De är idisslare och äter helst gräs. Med sina fyra magar klarar de av att bryta ner cellulosa (gräs) till skillnad från djur med bara en mage. Det naturliga för en ko är att beta under totalt 4–9 timmar per dygn och använda lika lång tid till att idissla, alltså att tugga gräset.

Enligt den svenska djurskyddslagen ska djur ha möjligheter till naturligt beteende och onödigt lidande ska undvikas. I Sverige gäller betesrätt. Hur betet är upplagt kan variera mellan olika gårdar, men de måste följa Jordbruksverkets regler för minsta antal dagar och tid. I djurskyddslagen står det att nötkreatur som hålls för mjölkproduktion ska få vara ute på bete sommartid. Minst sex timmar i sträck under 60–120 dagar, beroende på var i landet gården finns.

Till skillnad från mjölkkor har tjurar (hanar som inte är kastrerade) och kalvar under 6 månader ingen betesrätt, utan får helt lagligt hållas inomhus året runt.

Till skillnad från mjölkkor har tjurar (hanar som inte är kastrerade) och kalvar under 6 månader ingen betesrätt, utan får helt lagligt hållas inomhus året runt.

Ifrågasatt betesrätt

Lantbrukarnas Riksförbund LRF vill ha en ökad flexibilitet för beteskravet, när det gäller kor som hålls i lösdrift. Det skulle kunna innebära att vissa mjölkkor inte längre har samma betesrätt som nu och kan hållas inomhus under längre tid – och kanske till och med helt förlora rätten att vistas ute.

Växa, som är ett rådgivningsföretag kopplat till LRF, har 2023 för tredje gången ansökt om att få utföra djurförsök med att frånta ett antal kor betesrätten under en sommar. De två tidigare ansökningarna beviljades inte, men den här tredje ansökan blev godkänd. Försöket ska starta 2023 och innebär att 1 500 kor ska hållas inomhus under 18 månader.

World Animal Protection Sverige anser att det här är en mycket oroande utveckling. Vi anser tvärtom att betesrätten borde utökas – inte begränsas.

Därför vill vi behålla – och utöka – betesrätten:

- Den bidrar till bättre djurvälstånd: Om betesrätten inskränks som LRF och Växa vill, skulle kornas välfärd försämrast. Enligt en vetenskaplig sammanställning av forskning på området, finns det stora välfärdsfördelar för korna med utgångsbete. Både SLU och Jordbruksverket gör bedömningen att utevistelse generellt är positivt för djurhälsan och djurvälstånden
- Korna är betande flockdjur och när de är på sommarbete får de bättre förutsättningar att bete sig naturligt. De kommer då att skapa sociala mönster för att göra saker gemensamt som en flock.
- Eftersom det finns mer plats för varje ko utomhus på bete jämfört med inomhus i en lagård, får korna också större möjligheter att hålla avstånd till varandra och slipper konkurrera om liggplatserna.
- De större ytorna på bete ger fler chanser till motion och korna kan gå flera kilometer dagligen. Bättre hälsa tack vare mer motion kan minska behovet av veterinärvård och starkare muskler kan göra det lättare för korna att föda kalvar. Vetenskapliga studier tyder också på att livmodersjukdomar kan minska, tack vare betesrätten.
- Ben och klövar blir friskare på bete jämfört med inomhusvistelse. Det mjukare och skonsammare underlaget på bete kan leda till minskade skador och att hälta lättare läker.
- Motverkar juverinflammation, som är en vanlig, smärtsam och svårbehandlad sjukdom hos korna i mjölkindustrin och kan skapas av stress. Det finns vetenskapligt stöd för att sådan här mastit-inflammation kan minska genom bete och att korna blir diad av en kalv.
- Betets gynnsamma effekter på kornas hälsa kan minska behovet av antibiotika och därmed risken för resistenta bakterier och allvarlig smittspridning till människor. Antibiotikaresistens är ett ökande hot mot den globala folkhälsan. Det uppskattas att omkring 75 procent av den antibiotika som används globalt går till djur i livsmedelsindustrin. Överanvändning av antibiotika kan leda till att svårbehandlade multiresistenta bakterier utvecklas och att de orsakar allvarliga hälsoproblem för både djur och människor. I dag orsakar multiresistenta bakterier från djurfabriker runt en miljon dödsfall varje år bland människor globalt. Om utvecklingen fortsätter i samma takt beräknas dödligheten att mer än fördubblas till år 2050.

Utökad betesrätt – bra för kor och mjölkbönder

Lantbrukare som bidrar till extra välfärd för djur kan ansöka om statlig djurvälferdsersättning. Den här ersättningen borde kunna gå till de lantbrukare som väljer att ha djuren ute på bete längre tid än vad lagstiftningen kräver.

En sådan ersättning kan både bidra till att förbättra kornas hälsa och välfärd och stärka lantbrukarnas konkurrenskraft. Om betesrätten utvidgas även till tjurar och kalvar under sex månader kan också de få chans att bete sig naturligt och må bättre – även de behöver beta. Om kalvar och kor får vara tillsammans kan kalvarna få möjlighet att dia naturligt. Kalvar som får växa upp med sina mammor får bättre hälsa, liksom korna.

Utökade möjligheter till bete utöver lagstadgad betesrätt skulle kunna ge mjölkbönder PR-fördelar som djurvänliga. Opinionsundersökningar visar att fler än sju av tio svenskar tycker att det är viktigt att djuren får vistas ute. På EU-nivå saknas detaljregler för mjölkkor – den svenska betesrätten för mjölkkor kan därmed medföra ett mervärde för konsumenter som vill stödja god djurvälferd.

Kosläpp

Kosläpp är när korna släpps ut på sommarbete första dagen på betessäsongen. Kosläppen har blivit en populär aktivitet och för somliga även en tradition. Vissa kosläpps sänds live på Youtube. Det kan verka som att korna har roligt, men enligt Per Jensen, professor i etologi på Linköpings Universitet, kan kosläpp med publik göra att korna rejält stressade. Detta går att se på deras kroppsspråk och hur de agerar mot varandra. World Animal Protection Sverige anser att kosläpp måste kontrolleras bättre och ha djurens behov i centrum.

Våra krav

Nu krävs kraftfulla åtgärder för att förbättra djurens välfärd i mjölkindustrin. För att se till att ko och kalv får vara tillsammans under en längre tid, att betesrätten skyddas för kor och dessutom utökas till tjurar och yngre kalvar och att de nuvarande kosläppen ses över med fokus på djurens välfärd.

World Animal Protection Sverige vill:

- att kalvar ska ha rätt att växa upp med och få dia sina mammor
- att de bönder som låter kalven växa upp med sin mamma ska kunna få djurvälferdsersättning
- att betesrätten för kor i mjölkindustrin ska skyddas och utökas till tjurar och kalvar under sex månader
- att lantbrukare som håller kor, kalvar och tjurar på bete längre tid än regelverket kräver ska kunna få statlig djurvälferdsersättning
- att kosläpp görs på ett respektfullt och djurvänligt sätt.

Referenser

Arnott, G., Ferris, C.P., O'Connell, N.E. (2017). Review: welfare of dairy cows in continuously housed and pasture-based production systems. *Animal*. 11:2, pp 261–273.

doi:10.1017/S1751731116001336

Corren (2012) Korna stressas när de ska ut i beteshagen. Korna stressas när de ska ut i beteshagen. LÄNK https://corren.se/bli-prenumerant/artikel/j81yo34l/oc-2m2kr_s_22

Crump, A., Jenkins, K., Bethell, E.J., Ferris, C.P., Arnott, G. (2019). Pasture Access Affects Behavioral Indicators of Wellbeing in Dairy Cows. *Animals* 2019, 9, 902;

doi:10.3390/ani9110902

Husdjur (2018) Inget stopp för uppbundna kor. *Husdjur*. Nyheter 2018-02-12 (Uppdaterades 2022-05-04). Inget stopp för uppbundna kor - Tidningen Husdjur [2023-04-12] LÄNK <https://husdjur.se/nyheter/2018/inget-stopp-for-uppbundna-kor/>

Jensen, P. (2006) Djurens beteende: [-och orsakerna till det. Stockholm: Natur och kultur.

Jordbruksverket (2023). Skötsel och stallmiljö för nötkreatur. Jordbruksverket. Skötsel och stallmiljö för nötkreatur - Jordbruksverket.se [2023-04-12] LÄNK

<https://jordbruksverket.se/djur/lantbruksdjur-och-hastar/notkreatur/skotsel-och-stallmiljo>

Jordbruksverket (2023). Sveriges officiella statistik. Jordbruksverkets statistikenhet. Slakt av större lantbruksdjur efter Produktionsområde, Djurslag, Variabel och År. PxWeb (sjv.se) [2023-04-09]. LÄNK

https://statistik.sjv.se/PXWeb/pxweb/sv/Jordbruksverkets%20statistikdatabas/Jordbruksverkets%20statistikdatabas_Animalieproduktion_Mejeriproduktion/?rxid=5adf4929-f548-4f27-9bc9-78e127837625

Jordbruksverket (2023). Sveriges officiella statistik. Jordbruksverkets statistikenhet. Statistik - välj tabell (sjv.se) [2023-04-06]. LÄNK

https://statistik.sjv.se/PXWeb/pxweb/sv/Jordbruksverkets%20statistikdatabas/Jordbruksverkets%20statistikdatabas_Animalieproduktion_Slakt/JO0604B2.px/?rxid=5adf4929-f548-4f27-9bc9-78e127837625

Referenser

Juverportalen (2023). Förebyggande av mastit. Statens veterinärmedicinska anstalt, Växa Sverige, Europeiska jordbruksfonden för landsbyggsutveckling. Juverportalen [2023-04-12] LÄNK [Juverportalen](#)

Kalvportalen (2019) Kalv & ko tillsammans. Statens veterinärmedicinska anstalt, Växa Sverige, Gård & Djurhälsan, Europeiska jordbruksfonden för landsbyggsutveckling. Kalvportalen [2023-04-12] LÄNK [Kalvportalen](#)

Krohn C.C. (2001) Effects of different suckling systems on milk production, udder health, reproduction, calf growth and some behavioural aspects in high producing dairy cows – a review. Applied Animal Behaviour Science, 72(3), pp. 271-280. doi: 10.1016/S0168-1591(01)00117-4

Landlantbruk (2023). Djurskyddet starkt argument för svensk mat. Djurskyddet starkt argument för svensk mat | LLB (landlantbruk.se) [2023-04-12] LÄNK [Djurskyddet starkt argument för svensk mat | LLB \(landlantbruk.se\)](#)

SJVFS 2019:18. Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd om nötkreaturshållning inom lantbruket m.m.; Saknr L104. Statens jordbruksverks författningssamling, Jordbruksverket.

SFS 2018:1192. Djurskyddslag (2018:1192). Landsbyggs och infrastrukturdepartementet RSL. Regeringskansliet.

SFS 2019:66. Djurskyddsförordning (2019:66). Landsbyggs och infrastrukturdepartementet RSL. Regeringskansliet.

SLUs vetenskapliga råd för djurskydd (2019). Yttrande från SLU:s vetenskapliga råd för djurskydd om utgående nötkreatur och får. Sveriges lantbruksuniversitet. Promemoria 2019-10-21. SLU ID: SLU.scaw.2019.2.6-43.

World Animal Protection & Dept. of Agricultural and Food Sciences, University of Bologna (2023) Global Public Health Cost of Antimicrobial Resistance Related to Antibiotic Use on Factory Farms .AMR.pdf (worldanimalprotection.se) [2023-04-09]. LÄNK [AMR.pdf \(worldanimalprotection.se\)](#)

World Animal Protection arbetar för att stoppa djurens lidande både i Sverige och andra länder. Vårt arbete handlar särskilt om att hjälpa djuren i livsmedelsindustrins djurfabriker och se till att vilda djur får leva i frihet i sina naturliga livsmiljöer.

Vi stödjer insatser på plats runt om i världen för att hjälpa utsatta djur. Vi har kontakter med många samarbetspartner, FN, EU, olika länders regeringar och företag. Arbetet för djuren är beroende av frivilliga gåvor.

Här kan du läsa mer om oss: www.worldanimalprotection.se

